

Missa Dominical

Per a la celebració dominical i la pastoral litúrgica

Articles publicats a la revista *Missa Dominical* sobre la utilització de les tecnologies de la comunicació per a les celebracions litúrgiques:

- Josep Lligadas, «Participació a distància» (MD 2015/11, pàg. 4).
- Josep Maria Romaguera, «Pantalles» (MD 2018/2, última pàgina).
- Xavier Aymerich, «Missa per Internet» (MD 2022/10, davantal).
- Bernabé Dalmau, «Celebració i pantalla. Res no podrà substituir a l'assemblea» (MD 2022/10, pàgs. 69-70).

PARTICIPACIÓ A DISTÀNCIA

Potser sonarà una mica estrany, però el cas és que tinc una amiga que és atea i apòstata, i que l'altre dia em va fer un suggeriment que em sembla digne de ser tingut en compte. La condició d'apòstata de l'amiga no treu que pugui captar el que la fe cristiana pot aportar en determinades situacions, i com es pot potenciar aquesta aportació...

El cas és que el sogre d'aquesta amiga, un home ja gran, té com a

missió per ordinador com si fos per televisió. El capellà que celebrava el funeral, que sabia que l'estaven seguint des de Barcelona, va adreçar-se a aquells familiars distants, i fins i tot en un cert moment els va fer intervenir posant unes flors d'una determinada manera, com a signe de participació en la celebració.

I aquí venia el suggeriment de l'amiga en qüestió. Em deia que aquesta participació a distància

cuidadora una dona llatinoamericana molt creient, i a la qual se li va morir el pare en el seu país d'origen. La distància, el temps i els diners impediïen que la família pogués desplaçar-se allà per a l'enterrament, però en canvi, l'habilitat en l'ús de les tecnologies de la comunicació els van permetre ser-hi presents d'una altra manera. Es van reunir tota la família i altres coneguts en una casa a l'hora que s'estava celebrant el funeral en el seu país, i van estar seguint-lo per *skype*, que és una forma de trans-

segurament hauria estat més fàcil i els participants l'haurien pogut viure més intensament si ho haguessin pogut fer en una església, habilitant una capella de dimensions adequades. I em deia que estaria bé que els rectors de les parròquies on hi ha immigració estiguessin al cas d'aquestes possibles situacions i fessin saber d'alguna manera als immigrants que, si calia, podien comptar amb l'església per a actes d'aquest tipus.

JOSEP LLIGADAS

PANTALLES

És molt visible, per tot arreu on vagis i en qualsevol moment del dia, que hi ha una majoria social pendent d'una pantalla: gent caminant pel carrer mentre mira el seu telèfon mòbil; en el trajecte d'autobús o de tren, un tant per cent elevat dels viatgers miren el seu mòbil o llegeixen un llibre a través de la pantalla d'un aparell electrònic; quan som a casa potser estem pendents alhora de la pantalla del televisor, de l'ordinador i del mòbil; etc.

Una de les coses que una persona potser està fent quan, el matí, la veiem a la parada d'autobús o durant el trajecte mirant el mòbil, és resar la Litúrgia de les Hores o llegint les lectures de la missa del dia. Perquè aquests mitjans tècnics també ofereixen aplicacions en diverses llengües al servei de la nostra pregària.

Aquest progrés dels mitjans és contundent. I val la pena que ho aprofitem en tant que té molt de positiu. Sempre situant les pantalles com a mitjans que són, hauríem de començar a generalitzar-ne l'ús també a les esglésies. Mitjà al servei de la reunió de la comunitat, de la seva pregària en comú, del seu encontre amb el Senyor

Ressuscitat. I també, col·lateralment, com a mitjà de comunicació per a transmetre les notícies i avisos a qui li puguin interessar.

En les esglésies on s'ha anat implementant aquest mitjà, com és el cas de la nostra parròquia, el progrés en la participació és evident. El llibre per cantar l'agafava ben poca gent; ara, en canvi, la majoria llegeix la lletra dels cants que apareix a la pantalla. En les celebracions que congreguen a gent que ve ocasionalment i no recorda de memòria el parenostre, ara hi ha més gent que el resa. Igualment passa amb els diàlegs del ritual.

Com deia abans, cal tenir clar que es tracta d'un mitjà. La pantalla no ha de ser protagonista. I, per tant, no ha d'acaparar l'atenció de ningú si no és per a buscar-hi un ajut per a la oració, per a la resposta ritual, per al cant. No ha de distreure sinó, al contrari, ha d'ajudar a concentrar, és a dir, a reunir, a fer comunitat, a pregar junts, a celebrar junts.

La nostra experiència és que, després de tres anys, ningú no en parla de la pantalla. Senyal que fa el que ha de fer: ajudar a viure la celebració.

JOSEP MARIA ROMAGUERA

Centre de Pastoral Litúrgica

📍 Nàpols 346, 1 - 08025 Barcelona

☎ 933 022 235 📧 cpl@cpl.es - www.cpl.es

Director de la publicació: Xavier Aymerich

Any L

Subscripció anual: 79,00 €

Preu de cada exemplar: 5,00 €

Impremta: Agpograf

ISSN 1887-8199 / D.L.: B.18.369-1975

¿MISSA PER INTERNET?

La situació de confinament que ens va portar la crisi sanitària ens va empènyer a buscar nous recursos i mitjans per arribar als fidels, per mantenir-hi el contacte i per continuar la tasca pastoral. En el cas de les celebracions, van augmentar les transmissions televisives i també per internet. Ha resultat una experiència molt enriquidora, que fins i tot ens ha permès arribar a un públic més variat i de franges d'edat més joves del que és habitual. Mal-

grat tot, aquesta situació demana una reflexió. Cert que cal aprofitar les noves tecnologies, els nous mitjans, per arribar a la gent; recursos molt útils per a la catequesi, la formació, la missió evangelitzadora... En el cas de la celebració litúrgica, però, la conclusió no és tan fàcil, perquè la sacramentalitat demana presència, mediació de signes i símbols, paraules i gestos; elements visibles indispensables per expressar l'invisible. Les transmissions per televisió o per *youtube* poden ser molt adients però per a casos excepcionals, no poden substituir la participació activa; per rebre el sagrament cal ser-hi físicament. Una reflexió interessant, que en aquesta tramesa afronta el pare Bernabé Dalmau (citant el mateix papa Francesc) i que ha tractat també la revista *Phase* (núm.56 extra), titulat «La liturgia en tiempo de confinamiento», que us recomanem vivament.

Sant Jaume, apòstol
D. 17 de durant l'any / A
D. 18 de durant l'any / A
D. 19 de durant l'any / A

CELEBRACIÓ I PANTALLA. RES NO PODRÀ SUBSTITUIR L'ASSEMBLEA

Començo amb una citació llarga perquè em sembla d'un gran clarividència. La va escriure, per als seus fidels de Grècia, l'exarca català Manuel Nin:

En aquesta pandèmia, el món en línia ha estat i és un substitut, però caldrà que nosaltres, els pastors de l'Església, diguem, tornem a anunciar, després de la pandèmia i tan aviat com sigui possible, que la Paraula de Déu es va fer carn, es va fer ell mateix un dels nostres, i és per això que els cristians celebrem els sagraments i els celebrem mitjançant coses, realitats materials: la paraula, el pa, el vi, l'aigua, l'oli..., sobre els quals el bisbe, el sacerdot, en la celebració litúrgica, invoca l'Esperit Sant per a la seva i la nostra santificació. Si ens quedéssim en un món en línia, no sols el pa i el vi no serien santificats, ni consagrats, sinó tampoc ho seríem nosaltres. A continuació, la meua pregunta i bàsicament la meua por, i ho deixo com una pregunta oberta i la por que voldria treure de mi: és a dir, si el món en línia no podria, o potser ja ho és, convertir-se en un perillós neodocetisme, que portaria a dubtar de la veritable encarnació de la paraula de Déu? Crec que els pastors de l'Església han de dir una paraula molt clara al respecte i dir-la immediatament.

I el pastor universal, el papa Francesc, la va dir dos dies després:

Aquesta familiaritat dels cristians amb el Senyor és sempre comunitària. Sí, és íntima,

és personal, però en comunitat. Una familiaritat sense comunitat, una familiaritat sense el Pa, una familiaritat sense l'Església, sense el poble, sense els sagraments, és perillosa. es pot convertir en una familiaritat –diguem-ne– gnòstica, una familiaritat només per a mi, separada del poble de Déu. La familiaritat dels apòstols amb el Senyor va ser sempre comunitària, sempre era a taula, signe de la comunitat, sempre era amb el Sagrament, amb el Pa. Dic això perquè algú em va fer reflexionar sobre el perill d'aquest moment que estem vivint, aquesta pandèmia que ha fet que tots comuniquem, fins i tot religiosament, a través dels mitjans de comunicació, també aquesta Missa. Estem tots comunicats, però no junts, només espiritualment junts. El poble aquí és petit. Però hi ha un gran poble: estem junts, però no junts. També en el Sagrament, en l'Eucaristia, la gent que està connectada amb nosaltres només té la comunió espiritual. I aquesta no és l'Església: és l'Església en una situació difícil, que el Senyor permet, però l'ideal de l'Església és estar sempre amb el poble i amb els sagraments (Homilia, 17-04-2020).

No vaig prou calçat per dir si el perill previst és de neodocetisme o de gnosticisme, però entenc perfectament què volen dir aquests pastors. Tant més que, amb paraules més planeres, grans prohoms italians (Enzo Bianchi, Andrea Riccardi...) i també gent d'aquí van en la mateixa línia de situar el lloc del sagrament en la presència i no en la pantalla.

Tanmateix la situació anormal que estem vivint ofereix paradoxes. El papa Francesc que, en la normalitat, acollia un petit grupet a la capella de Santa Marta, ara té diàriament un milió i mig de persones que segueixen la seva missa *on-line*. Jo mateix estic sostenint un amistós debat amb un col·lega que, en vigílies de Setmana Santa, divulgà la normativa de l'Església sobre què han de resar els qui no poden participar en les celebracions. Ja li vaig insinuar que, atesa la realitat present, potser els fidels tirarien més aviat cap a la pantalla que no pas al llibre. Els fets m'han donat la raó (no me'n sento cofoi). Però, tot i assumir sense fissures els dos textos episcopals transcrits, se'm presenta una qüestió que potser es traduirà en una praxi insospitada.

Té a veure amb el desconfinament, que a tots els nivells serà progressiu. Vull dir que, en el nostre cas, per necessitat, hauran de coexistir durant mesos celebració i pantalla. És cert que la pantalla ja existia, però de més a més. En el futur immediat serà també, per a molts, mitjà imprescindible, com ho és ara per a tothom; en efecte, l'aforament a l'església serà limitat.

Malgrat mantenir molt clars els principis, haurem de saber conjuminar ideal i realitat. Tant més que la pandèmia ha fet que la realitat d'internet o de televisió creïessin desproporcionadament, tal com veiem en matèria d'ensenyament. Em deia el president d'un Pontifici Institut que la docència *on-line* els ha fet avançar deu anys. No tant pel que fa les celebracions litúrgiques com per la manera d'actuar les institucions d'Església, em sembla que el futur passarà per menys reunions i més xarxa telemàtica.

I encara que hom pugui discrepar sobre aquest punt, és indubtable que les praxis litúrgiques, bones o deficients, aquestes setmanes han provocat mimetismes. Res no podrà substituir l'assemblea, i «l'ideal de l'Església és estar sempre amb el poble i amb els sagraments». Però, per posar un exemple, em fa gràcia que la «comunitat espiritual», tan blasmada no fa gaire quan parlàvem de cristians en situació matrimonial irregular o vivint a les extenses planes de l'Amazones, ara resulta que per necessitat grans multituds de cristians la troben normal, i àdhuc la seva recitació en pregària s'ha introduït en certes misses que es donen per pantalla.

En conclusió, un dels resultats de l'epidèmia que estem sofrint serà sens dubte una cura d'humilitat per a tota l'Església. I per a això també cal preparar-nos-hi.

BERNABÉ DALMAU
Publicat a Catalunya Religió